

PROGRAMUL EDUCAȚIE ȘI OCUPARE 2021-2027

Prioritate: P01 „Modernizarea instituțiilor pieței muncii”

Obiectiv specific: ESO4.2 „Modernizarea instituțiilor și a serviciilor pieței muncii pentru ca acestea să evalueze și să anticipeze necesitățile în materie de competențe, să asigure o asistență promptă și personalizată și să sprijine corelarea cererii și a ofertei, tranzițiile și mobilitatea pe piața muncii (FSE+)”

Cod proiect: PEO/48/PEO_P1/OP4/ESO4.2/PEO_A7/309187

Titlu Proiect: Dialog social și parteneriate pentru Ocupare și Formare

A 1-Acțiuni care vizează îmbunătățirea capacității și digitalizarea organizațiilor societății civile

De la teorie la practică: propuneri pentru adaptarea programelor de formare la nevoile reale din serviciile sociale

Introducere: Articolul își propune să sublinieze cât de importantă este pregătirea adecvată a profesioniștilor din domeniul serviciilor sociale, într-un context în care nevoile reale ale comunităților sunt din ce în ce mai diverse și mai complexe. Observând diferența dintre ceea ce se învață la nivel teoretic și ceea ce este necesar în teren, am considerat util să aduc în discuție câteva propuneri concrete de adaptare a programelor de formare. Realitatea arată că, în lipsa unei pregătiri practice solide, mulți specialiști se confruntă cu dificultăți majore atunci când trebuie să intervină în situații de criză, iar acest lucru afectează direct calitatea serviciilor oferite beneficiarilor. De aceea, articolul propune o analiză a decalajului existent între teorie și practică și să formulez soluții care ar putea contribui la crearea unui proces de formare mai realist, mai flexibil și mai util pentru cei care aleg să lucreze în acest domeniu. Ca exemple au fost folosite unele reale, fără a nominaliza instituții sau persoane, din țară, dar și din județul Maramureș, respectiv municipiul Baia Mare.

Formarea profesioniștilor din domeniul serviciilor sociale este un proces complex, care ar trebui să îmbine cunoașterea teoretică cu experiența practică, pregătind astfel specialiști capabili să răspundă situațiilor reale din teren. Din păcate, există încă o discrepanță majoră între ceea ce oferă programele educaționale și ceea ce se cere în activitatea zilnică a instituțiilor sociale. Mulți absolvenți intră în sistem cu o bază de cunoștințe solide, dar se confruntă cu dificultăți atunci când trebuie să intervină în situații de criză, să comunice cu beneficiari aflați în suferință sau să colaboreze cu alte instituții. Această ruptură dintre teorie și practică afectează atât eficiența intervențiilor, cât și încrederea pe care beneficiarii o au în serviciile sociale.

Vom puncta câteva aspecte cele mai importante constatate în realitatea socială:

- Un prim aspect care evidențiază acest decalaj este accentul exagerat pus pe transmiterea de informații teoretice, în detrimentul experienței practice. Programele de studii pun un accent important pe legislație, concepte sociologice și modele de intervenție, însă contactul direct cu beneficiarii este redus și, de cele mai multe ori, limitat la stagii de practică scurte, care nu permit o înțelegere profundă a problemelor sociale. Astfel, viitorii specialiști ajung să cunoască mai mult din cărți decât din viață, iar momentul angajării se transformă într-un șoc puternic.

În județul Maramureș, de exemplu, există o varietate de probleme sociale care necesită intervenții rapide și adaptate. La nivelul municipiului Baia Mare, se remarcă fenomenul copiilor care provin din medii dezavantajate și care abandonează școala timpuriu. Pentru un asistent social debutant, simpla cunoaștere a legislației privind protecția copilului nu este suficientă. Este nevoie de abilități de comunicare cu familia, de identificare a factorilor care duc la abandon școlar și de colaborare cu școala și alte instituții locale. Toate acestea nu pot fi învățate doar din manuale, ci necesită implicare directă în cazuri concrete.

- Pe lângă lipsa contactului cu realitatea, pregătirea emoțională a celor care urmează să lucreze în servicii sociale este adesea neglijată. Intervenția socială presupune lucrul cu persoane aflate în situații de criză, marcate de traume, violență sau excluziune. Un asistent social sau un lucrător de teren se poate confrunta zilnic cu scene de suferință, de agresivitate sau de refuz al ajutorului. Dacă nu este pregătit să gestioneze aceste emoții, riscul de epuizare și de abandon al profesiei este foarte ridicat. Din acest motiv, programele de formare ar trebui să includă nu doar cunoștințe tehnice, ci și module de dezvoltare personală, orientate spre reziliență, echilibru interior și capacitatea de a face față stresului.
- Un alt aspect esențial este dezvoltarea competențelor aplicate. Serviciile sociale presupun abilități de comunicare clară și empatică, capacitatea de a adapta soluțiile la fiecare caz și priceperea de a colabora cu alte instituții. De exemplu, un profesionist poate fi nevoit să intermedieze relația dintre o familie aflată în conflict și școală, să colaboreze cu poliția într-un caz de violență domestică sau să ofere sprijin medical și psihologic unui vârstnic singur. Toate aceste situații necesită flexibilitate și o bună pregătire practică, care nu poate fi dobândită doar prin teorie.
- Pregătirea emoțională reprezintă o altă lacună a formării actuale. În România, cazurile de violență domestică raportate sunt în creștere, iar centrele specializate oferă adăpost și sprijin victimelor. Lucrul cu o femeie agresată fizic și psihic sau cu un copil traumatizat nu este deloc simplu. Un specialist nepregătit riscă să fie copleșit emoțional și să nu știe cum să reacționeze adecvat. Într-un astfel de context, programele de formare ar trebui să includă module de autocunoaștere și gestionare a stresului, pentru ca viitorii profesioniști să fie capabili să-și mențină echilibrul interior și să nu abandoneze profesia la primele dificultăți.
- Un alt exemplu relevant este cel al vârstnicilor singuri din mediul rural, în special din zonele izolate, unde accesul la servicii sociale și medicale este redus. În multe sate din România, persoanele vârstnice se confruntă cu lipsa sprijinului familial și cu probleme medicale grave. Pentru a interveni eficient, un lucrător social trebuie să știe să colaboreze cu medicul de familie, să mobilizeze comunitatea și să ofere sprijin emoțional unei persoane care se simte abandonată. O astfel de complexitate nu poate fi pregătită doar prin studii teoretice; ea se dobândește prin practică intensă și prin participarea la stagii în comunități unde aceste probleme există cu adevărat.
- De asemenea, problema persoanelor fără adăpost este una vizibilă, mai ales în timpul iernii. Adăposturile de noapte și centrele sociale din orașe oferă un cadru unde studenții și viitorii profesioniști ar putea învăța ce înseamnă lucrul cu o categorie extrem de vulnerabilă. Comunicarea cu o persoană fără adăpost presupune nu doar empatie, ci și înțelegerea unor mecanisme complexe legate de dependențe, traume sau lipsa documentelor de identitate. Fără exercițiu direct, absolvenții riscă să nu aibă încrederea și instrumentele necesare pentru a aborda astfel de cazuri.

Recomandări.

- ✓ Pentru a reduce distanța dintre teorie și practică, programele de formare ar trebui să fie construite în jurul unor experiențe directe. Stagiile de practică trebuie extinse și diversificate, desfășurate în centre de zi, adăposturi, servicii de protecție a copilului sau în proiecte comunitare și în comunitățile rurale. Ar fi util ca viitorii specialiști să treacă prin mai multe tipuri de instituții, pentru a înțelege complexitatea problemelor sociale. În același timp, aceste stagii nu ar trebui să fie simple observații, ci experiențe active, unde studentul sau cursantul participă efectiv la procesul de sprijin, sub îndrumarea unui profesionist cu experiență. Astfel, un student ar putea să vadă atât cum funcționează un centru de zi pentru copii, cât și cum trăiește un vârstnic singur într-un sat izolat. Această diversitate ar dezvolta flexibilitatea și capacitatea de adaptare, esențiale în munca socială.

- ✓ În al doilea rând, metodele de predare ar trebui să fie mai interactive, să se orienteze mai mult spre învățarea experiențială. Simulările de situații reale, jocurile de rol și studiile de caz oferă o pregătire mult mai apropiată de realitate și pot fi aplicate chiar pe baza unor situații reale întâlnite în județ.

De exemplu, un exercițiu ar putea reproduce vizita unui asistent social într-o familie unde părinții sunt plecați la muncă în străinătate, iar copiii sunt lăsați în grija bunicilor. Cum ar putea lucrătorul social să discute cu bunicii, să mențină copiii integrați în școală și să colaboreze cu autoritățile locale? Sau un exercițiu prin care un student joacă rolul unui asistent social care trebuie să discute cu un beneficiar agresiv îl ajută să înțeleagă dinamica unei conversații tensionate, fără riscul de a greși într-o situație reală. Aceste metode permit dezvoltarea gândirii critice, a empatiei și a capacității de a lua decizii rapide și adecvate, toate indispensabile în practica socială.

- ✓ Programele de formare ar trebui să fie gândite ca un proces continuu, nu ca o etapă care se încheie odată cu finalizarea studiilor. Domeniul social se schimbă rapid: apar noi fenomene, precum dependența digitală, migrația forțată sau îmbătrânirea accelerată a populației, iar specialiștii trebuie să fie pregătiți să le facă față. Cursurile de formare continuă, atelierele scurte și platformele online cu resurse practice ar putea asigura o adaptare constantă la aceste schimbări.
- ✓ Un rol important în adaptarea programelor îl are colaborarea dintre mediul academic și cel practic. Universitățile și școlile de formare ar trebui să lucreze direct cu centrele de servicii sociale și cu organizațiile neguvernamentale, pentru a crea o legătură permanentă între ceea ce se predă și ceea ce se trăiește în teren. Practicienii ar trebui invitați să împărtășească experiențele lor, iar programele să fie revizuite periodic pe baza feedback-ului oferit de cei care lucrează efectiv cu beneficiarii. Doar astfel formarea poate deveni relevantă și ancorată în realitate.

În Baia Mare, de exemplu, funcționează mai multe ONG-uri care sprijină categorii vulnerabile, de la copii aflați în situații de risc, până la persoane dependente de droguri sau alcool. Implicarea studenților în activitățile acestor organizații ar reprezenta o oportunitate de învățare autentică și de conectare la realitate. În plus, feedback-ul practicienilor ar trebui să fie luat în considerare în actualizarea programelor educaționale.

Concluzie.

- ✓ Adaptarea programelor de formare la nevoile reale din serviciile sociale este o condiție esențială pentru profesionalizarea domeniului. Calitatea sprijinului oferit persoanelor vulnerabile depinde de cât de bine pregătiți sunt profesioniștii care intervin. Teoria rămâne un fundament necesar, dar fără o practică intensă, fără dezvoltarea competențelor emoționale și fără o legătură permanentă cu realitatea, formarea rămâne incompletă. Doar printr-o abordare pragmatică, flexibilă și orientată spre experiență directă se poate transforma trecerea de la teorie la practică într-un proces natural, care să aducă beneficii reale atât specialiștilor, cât și celor pe care aceștia îi sprijină.

Exemplele concrete din județul Maramureș și municipiul Baia Mare arată cât de variate și de complexe sunt problemele sociale și cât de multă pregătire practică presupune rezolvarea lor. Printr-o combinație de practică diversă, metode interactive, pregătire emoțională și formare continuă, profesioniștii din domeniul social pot fi pregătiți să răspundă cu adevărat provocărilor din teren. Astfel, trecerea de la teorie la practică va deveni o continuitate firească și nu un obstacol greu de depășit.

Gabor Bogdan

Referent dezvoltare, implementare a politicilor și a măsurilor active pe piața muncii S

Cofinanțat de
Uniunea Europeană

